

Дослідження особливостей розвитку процесів деградації ґрунтів Херсонської області, напрямків інтенсивності процесів ерозії, дозволяє зробити такі висновки:

1. Сучасне використання ґрунтів регіону не відповідає вимогам раціонального природокористування, призводить до втрати ґрунтами родючості, деградації і розвитку несприятливих природно-антропогенних процесів. Це зумовлює необхідність у впровадженні програм екологічно-доцільного використання земель.

2. Природно-географічні і соціально-економічні передумови розвитку ерозійних процесів в межах Херсонщини зумовлюють регіональні відмінності у напрямках та інтенсивності ерозійних процесів. Так, в Правобережній частині переважають процеси водної ерозії (внаслідок значного розчленування рельєфу), а на Лівобережжі поширені переважно процеси дефляції. Негативні природно-антропогенні процеси посилюються внаслідок надзвичайної розораності території (по окремих районах до 90%), лінійно-прямокутної організації полів та застосування меліоративних заходів.

Література:

1. Болдышев В. С. Охрана почв: словарь-справочник. – Минск: Университетское, 1989. – 159 с
2. Географический энциклопедический словарь. Понятия и термины / Гл. ред. А. Ф. Трёшников. – М.: Сов. энциклопедия, 1988. – 432 с
3. Можейко Г.О. Районування території степу УРСР за потенційною стійкістю проти вітрової ерозії та за ґрунтозахисними заходами // Агрохімія та ґрунтознавство. – 1983. - №45. – С. 44-49
4. Назаренко І.І., Пальчина С.М., Нікорич В.А. Ґрунтознавство. – Чернівці, 2003. – 400 с
5. Толчелькиков Ю. С. Эрозия и дефляция почв. Способы борьбы с ними. – М.: Агропромиздат, 1990. – 157 с
6. Чорний С. Г. Схиллові зрошувальні агроландшафти: ерозія, ґрунтоутворення, раціональне використання. – Херсон: Бори сфен, 1996. – 170 с
7. Швец Г. И. Теоретические основы эрозиоведения. – К.: Вища шк., 1981. – 222 с

ТАТАРИНОВА А.

МОДЕЛЮВАННЯ ГЕОДЕМОГРАФІЧНОГО ПРОЦЕСУ НА МАТЕРІАЛАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Населення є самовідтворювальною множиною людей, що перебуває постійно у динаміці. Зміни кількості населення, його структури на певній території за певний часовий відрізок характеризують демографічний процес. Залежно від тенденцій кількісних і якісних змін населення впродовж певного періоду, виділяють висхідний, стагнаційний та низхідний типи геодемографічного процесу (О.Топчієв, 2005). Загалом для України тепер характерний низхідний процес, що характеризується показниками зменшення чисельності населення внаслідок природного і механічного скорочення жителів. Демогеографічні параметри на певний момент часу відображають демогеографічну ситуацію. Остання характеризується абсолютними і відносними показниками руху населення: кількість народжених, кількість померлих, природний приріст, сальдо міграції,

демографічні коефіцієнти (смертності, народжуваності, природного приросту (скорочення) населення). Ці показники подаються на короткий період, а вже зміни приблизно за 10-12 років характеризують демогеографічний процес.

Розглядаючи типізацією геодемографічних процесів, запропоновану Яворською В.В. в 2003 році, можна побачити, що в цілому в Херсонській області геодемографічні процеси характеризуються низькими показниками народжуваності населення, дуже високими коефіцієнтами смертності і як результат цього – від'ємним природним приростом населення. Міграційна складова геодемографічного процесу, яка показує аналіз відповідних статистичних параметрів, не відіграє в останній період суттєвого значення в загальній динаміці чисельності населення області.

Для Херсонської області найбільш поширений в просторовому відношенні підтип III.2.a – зменшення населення за рахунок механічного убуття з слабким природним убуттям – нисхідного типу геодемографічного процесу характеризується досить помітним зменшенням населення як за рахунок природного убуття, так і внаслідок значного його міграційного відтоку. Цей підтип утворює досить компактну геодемографічну підзону в центральній і південно-східній частині Херсонщини. Він об'єднує 9 адміністративних районів і кілька окремих ареалів. Це такі райони, як Великоолександрівський, Великопетиський, Горностаївський, Бериславський, Каховський, Чаплинський, Каланчацький та інші.

Підтип III.1.a. – зменшення населення за рахунок природного убуття з слабким механічним відтоком спостерігається також окремими ареалами в Херсонській області. Це декілька районів на півдні і сході Херсонщини – Скадовський, Голопристанський, Білозерський, Новотроїцький, Нижньосірогозький. [4].

Аналіз демографічних процесів в Південному регіоні України, зокрема в Херсонській області показує, що в кінці 90-х років демографічна ситуація значно погіршилася в порівнянні з попередніми роками, що зумовлює необхідність більш детального дослідження особливостей відтворення населення на Херсонщині і регіональних особливостей демографічних процесів. [1].

Дослідження динаміки населення Херсонщини проводилось за даними 2004-2007 року. Аналіз статистичних даних за вказаний період дозволив встановити динаміку чисельності населення окремих адміністративно-територіальних одиниць області та вивчити їх просторові особливості. У розрахунках виходили із сучасного адміністративно-територіального поділу Херсонської області - 18 адміністративно-територіальних районів та 2 міськради обласного підпорядкування. Каховська міськрада розглядалася окремо від Каховського району.

Загалом Херсонська область має негативні тенденції змін чисельності населення. Так, за період з 2004 по 2005 роки скорочення складало 10,13 %, з 2005 по 2006 - 10,31%, а в останній період темп скорочення дещо знизився і склав з 2006 по 2007 8,08% . В період з 2004 по 2007 роки населення області скоротилося на 32448 чоловік. [2].

В Херсонській області в цілому спостерігається природний приріст зі знаком “мінус”, тобто рівень смертності людей перевищує рівень

народжуваності. Цьому сприяє негативна ситуація в статеві-віковій структурі населення, яка проявляється у переважанні чисельності жінок над кількістю чоловіків та у значній частці осіб старшої вікової категорії. Останнє призводить до процесу “старіння” населення, темпи якого зростають. [1].

На формування чисельності населення значною мірою впливають також міграції. В області спостерігається збільшення кількості громадян, які виїхали на заробітки, в тому числі нелегально, до країн Європи, Америки, в Росію. Міграційне сальдо за 2007 рік складає 2996 осіб і зменшилось на 500 осіб в порівнянні з 2005 роком. Кількість прибулих до області в 2007 році склала 6799 осіб проти 7155 у 2005 році, а кількість вибулих в 2007 році 9795 проти 10646 в 2005 році. [3].

Зміни в чисельності населення свідчать, що чисельність населення по області зменшується з кожним роком. Наявність природного скорочення характерна практично для всіх районів області, визначальною причиною природного скорочення є падіння народжуваності.

Проаналізувавши статистичні дані з впевненістю можна назвати основні причини демографічної кризи. В першу чергу, це зниження народжуваності, викликане багаточасовими культурними факторами. Це означає, що падіння народжуваності буде продовжуватися і в майбутньому, і ніщо, крім штучного втручання, не зможе спинити його. Другий критичний фактор, що впливає на демографічну ситуацію - смертність. Основною причиною високої смертності являється поганий духовний та психологічний стан суспільства, що викликаний загальним кризисом в нашій країні. Смертність на відміну від народжуваності повинна знижуватися.

Розроблений прогноз кількості населення Херсонської області на 2008 рік, за допомогою методу екстраполяції тренду, говорить нам наступне: кількість населення буде зменшуватися в наступних роках і в 2008 році становитиме 1105829 осіб.

З наведеного вище матеріалу можна зробити висновок, що демографічна ситуація в досліджуваному регіоні характеризується негативними геодемографічними процесами. Це процес депопуляції або зменшення чисельності населення, який характеризується перевищенням смертності над народжуваністю. Подібна демографічна ситуація майже в усіх містах і районах області, що є наслідком складної економічної ситуації, яка склалася в державі за останні роки.

Література:

1. Гальчук О., Мальчикова Д. Особливості сучасної демографічної ситуації в Херсонській області // Наукові записки Херсонського відділу географічного товариства – Херсон: ПП Виноградов Г.О., 2005 – С.85-89
2. Пилипенко І.О., Мальчикова Д.С. Географія Херсонщини. Навч. посібник – Херсон: ПП Вишемирский В.С., 2007 – С.81-106.
3. Стратегія економічного та соціального розвитку Херсонської області до 2015 року. Управління процесами розвитку регіону до 2020 року // Херсонська обласна державна адміністрація // Херсон 2006.
4. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. – Одеса: Астропринт, 2005 – С.200-216